

Oponentský posudek Barbory Semecké Vztah úzkosti a partnerského vztahu

Předkládaná práce je kvantitativní empirická studie s rozsáhlým teoretickým úvodem, která se zabývá vztahem mezi strachem z intimity a spokojeností a investicemi ve vztahu a dále rozdílem ve strachu z intimity mezi sezdanými a nesezdanými jedinci a těmi, kteří považují svého partnera za nejbližší osobu, a těmi, kteří za nejbližší osobu považují někoho jiného. Samotný výzkum je dotazníkovou online studií na cca 50 lidech, kteří uvedli, že trpí úzkostmi. Hlavními výzkumnými nástroji jsou Fear of intimacy scale (Descutner, Thelen, 1991) a Investment model scale (Rusbult, Martz a Agnew 1998).

Teoretická část se věnuje nejprve intimitě a příbuzným tématům a později úzkosti a příbuzným tématům. Teorie je poměrně rozsáhlá a čerpá z řady zdrojů, ve většině textu bohužel českých a ne zcela nejnovějších a nejkvalitnějších. Např. staví nejednou na článcích Haubertové a kolegů z časopisu Psychologie pro praxi. Pokud čerpá autorka ze zahraničních prací, pak ani s těmi nemá v úvodních dvou oddílech teoretické části úplně šťastnou ruku. Častým zdrojem je např. časopis Annals of the American Psychotherapy Association – časopis typu Vesmír, recenzovaný, neindexovaný v důležitých databázích. V článcích v tomto časopise například autoři své texty nemají řádně ocitované, pouze uvádí přehled zdrojů. Mosier (2006) (strana 13-14) např. uvádí poměrně odvážná tvrzení, která nepodkládá daty a která působí nevěrohodně. Např. tvrzení, že intimita nemůže být jednostranná. Autorka často přebírá z těchto zdrojů zjednodušené pohledy na problematiku. Ale v závěru teoretické části se autorka věnuje vztahu mezi úzkostí a partnerskou spokojeností i na podkladě zahraničních studií a rozsah těchto prací, i použitých studií celkem, je poměrně velký.

Na druhou stranu text se autorce nepodařilo z hlediska struktury a stylistiky příliš dotáhnout. Členění kapitol nemá srozumitelnou logiku. Např., když začneme hned od začátku, proč kapitola intimita nezačíná její definicí? Jak se liší zaměření kapitoly 1.0 od 1.1? Dále načtené dílčí poznatky nejsou dále strukturované. Například v části věnované strachu z intimity jsou všechny faktory přispívající ke strachu z intimity pojednávány najednou, nebo na přesáčku. Často není jasné, proč byly jako relevantní k tématu vybrány právě ty či ony poznatky a studie. Například pohlavní rozdíly v prožitku intimity mezi partnery opírá o jedinou studii Riessmanové z roku 1990. Dnes by pravděpodobně názor, že pro muže sexuální zážitek nepředstavuje prožitek intimní, byl považován za sporný. Některé věty působí, že byly psány ve spěchu, že byly například přepisovány z poznámek beze snahy vytvořit koherentní text.

Co se týče tematického zaměření teoretické části, uvítala bych vysvětlení dalších konceptů, se kterými se pracuje i v části empirické, například investice do vztahu. Dále bych uvítala větší pozornost a zamyšlení se nad mechanismy a interpretacemi poznatků, například proč je intimita důležitá, co v člověku vyvolává intimní interakce... Co je podstatou sebeodhalení, co je na celé záležitosti stresující a do odměňující... Proč používají úzkostní jedinci spíše systém bottom-up a čeho se to vlastně týká. Nebo např. proč úzkostní jedinci profitují z potlačování negativních emocí.

Hypotézy práce jsou poněkud nevhodně formulované – např. v případě H1 Úzkostné osoby s vysokou mírou strachu z intimity jsou ve vztahu méně spokojené by měla hypotéza znít Úzkostné osoby s vysokou mírou strachu z intimity jsou ve vztahu méně spokojené než úzkostné osoby s nízkou mírou strachu z intimity. Anebo ještě lépe strach z intimity má u úzkostných osob negativní vztah s partnerskou spokojeností (viz dále).

Metodická část je rovněž nešikovně členěna. Na úvod by se hodilo specifikovat, jestli byla zvolena metoda kvalitativní nebo kvantitativní a jaký postup sběru dat je v plánu, než se autorka začne detailně zabývat strukturou vzorku. V kapitole výzkumný design je popisován výběr vzorku, což by pochopitelně mělo být až v následující kapitole, která se zabývá výběrem vzorku. Volba nástrojů sběru dat není příliš odůvodněná, ale předpokládám, že oba dotazníky jsou zkrátka často používané a

vzhledem ke studovaným konceptům relevantní. Metodika je nesrozumitelná a plná zavádějících výroků hlavně v části analytických postupů, což pravděpodobně odráží jednak nezkušenost a také tápání autorky, jaké analýzy vlastně použít a jak. Téměř jsem se vyděsila, že autorka hodlá testovat své hypotézy deskriptivní statistikou, když jsem se dočetla, že „skupiny byly zkoumány a porovnávány pomocí metod deskriptivní statistiky“. Naštěstí to byla zřejmě jen chyba vyjádření a k testování byla ve skutečnosti použita testová statistika, konkrétně t-testy a jejich neparametrická varianta. Ale i v jiných částech se objevují nejasnosti. Např. co jsou to aspektové a globální položky a jaká je podstata investičního modelu Rusbultové? První není v textu srozumitelné, druhé není rozvedeno vůbec.

Samotné výsledky ukazují na to, že se autorka snažila ze svého vzorku a sebraných dat vytěžit maximum a analýzy si provést samostatně. Oceňuji, že vzorek nejprve detailně popsala, že si před aplikací testové statistiky ověřila normalitu dat a vybrala nakonec odpovídající testové statistiky. Oceňuji také, že se výsledky snaží prezentovat kultivovaně formou přehledných tabulek. Nicméně celá výsledková část je rovněž nedotažená, způsoby testování jsou nekonzistentní a způsoby prezentace výsledků rovněž. Konkrétně by mě zajímalo, proč nebyla škála fear of intimacy analyzována jako kontinuální proměnná? Respektive proč nebyla rovnou analyzována jako kontinuální proměnná a nejprve si autorka vytvářela podle kontinuálního výstupu dotazníku FIS dvě skupiny participantů, čímž se potenciálně ochudila o variabilitu dat? Proč nejsou uvedeny hodnoty Kruskal-Wallis testu (kapitola 6.2), případně t-testu (kapitola 6.4) při testování prvních hypotéz? Ale při testování H4 pak hodnota t-testu uvedena je a dokonce i v textu i v tabulce. V kapitole 6.3 při testování H2 není jasné, jakou analýzu autorka provedla, k čemu se váže první p-hodnota a zda druhá uvedená hodnota je skutečně Spearmanovo rho, nebo p-hodnota pro Spearmanovo rho.

Nicméně co mi vlastně nejvíce vadí, je, že autorka mylně interpretuje vlastní cíle a vlastní zjištění. Tvrdí totiž, že zjišťovala vztah mezi úzkostí a dalšími proměnnými. Nicméně úzkost v žádném z jejích statistických výpočtů zahrnuta nebyla, autorka pouze omezila výzkumný vzorek na jedince s úzkostnou poruchou. Tak ale nemůže říci nic o vztahu úzkosti a dalších psychických konstruktů, pouze může říct, jaký je v rámci úzkostných participantů vztah mezi strachem z intimity a partnerskou spokojeností, případně investicemi do vztahu a zda se v rámci úzkostných participantů liší ve strachu z intimity ti, kteří považují partnera za svou nejbližší osobu, od těch, kteří za nejbližší osobu považují někoho jiného, a jak se liší sezdaní a nesezdaní partneři. U lidí bez úzkosti je to možná úplně stejné, nebo také ne, to na základě dat vůbec nevíme, tedy o vztahu s úzkostí nemůžeme nic říct.

I v části diskuze a limity (z neznámého důvodu uvedené až v Závěru) se ale objevují části, kde autorka prokazuje náhled na věc a porozumění. Za velmi dobrý, zorientovaný a trefně shrnující význam výsledků, považuji předposlední odstavec na straně 50. Protože poněkud kontrastuje s ostatním textem, je možné, že se zde podepsal vklad školitelky. To je však jen dobře, jsem ráda, že se tento odstavec a také ten další do práce dostal.

A konečně musím konstatovat, že mě poněkud zarazil počet chyb ve shodě podmětu s přísudkem.

Práci vzhledem ke všem výše uvedeným kladům i záporům hodnotím jako dobrou.

Doc. Mgr. et Mgr. Jitka Lindová, Ph.D.